

Multifunctionele Landbouw als speerpunt binnen groen onderwijs

Multifunctionele landbouw is sterk in beweging. Tussen 2007 en 2009 is een omzetgroei van bijna 30 % gemeten. Veel ontwikkelingen en veel kansen, ook voor het (groen) onderwijs. Samen met de Taskforce MFL werkt de Groene Kennis Coöperatie (het samenwerkend groen onderwijs) aan het verbinden van groen onderwijs aan deze boeiende dynamiek. Het programmateam is september 2009 gestart. Graag schetsen we hierbij de ontwikkelingen binnen het onderwijs.

Twee actielijnen

Het programma team werkt via 2 actielijnen: korte termijn doelen en lange termijn doelen. Er zijn volop ontwikkelingen bij beide actielijnen.

Ontwikkelingen op de korte termijn:

- lesmaterialen ontwikkelen
- omzetten onderzoeksresultaten naar onderwijs
- cursussen voor ondernemers
- studenten inzetten in onderzoeksprojecten
- digitaal beschikbaar maken van onderwijsmaterialen.

Ontwikkelingen met een langere termijn:

- netwerkvorming van docenten
- kennisinfrastructuur
- nieuwe opleidingen
- regionale verbinding van scholen met MFL
- verbindingen onderwijs-onderzoek-ondernemers

Onderstaand een overzicht van de oogst tot nu toe op de verschillende deelgebieden

Docenten en MFL

Voorjaar 2010 is een netwerk van docenten binnen het groenonderwijs gestart. Dit netwerk breidt zich steeds verder uit, het programmateam doet momenteel zaken met meer dan 100 docenten in MBO en HBO.

Wat gebeurt er dan allemaal?

- We werven ambassadeurs per instelling, er is een overzicht van alle docenten die zich bezig houden met multifunctionele landbouw in MBO en HBO
- Een nieuwsbrief is ontwikkeld, docenten weten elkaar te vinden via digitale media en kunnen info snel uitwisselen
- Filmpjes gemaakt in overleg met de Taskforce, direct beschikbaar voor het onderwijs
- www.groenkennisnet.nl als dé portal voor de multifunctionele landbouw in het onderwijs. Een themapagina wordt ingericht met een directe koppeling naar de info van www.multifunctionelelandbouw.nl. Door via sociale media het netwerk van docenten hieraan te koppelen ontstaat een blijvende en dynamische uitwisselingsstructuur. MFL is hierin een van de twee pilot projecten binnen groen onderwijs.
- Docenten van AOC Friesland volgen momenteel een training Social Media via ETC.
- Koppeling van docenten en scholen aan een overzicht van organisaties/projecten actief binnen multifunctionele landbouw, het overzicht is gemaakt door PPO
- Kennisvergroting via docentstages
- Hogeschool HAS Den Bosch heeft een centraal aanspreekpunt voor multifunctionele landbouw. Een docent krijgt de mogelijkheid zich volledig in te zetten voor MFL (o.a. ontwikkelen lesmateriaal, hoorcolleges, netwerk, kennisuitwisseling, etc).

'werven van ambassadeurs per instelling'
'kennis / nieuws uitwisselen: nieuwsbrief, internet en social media'
'kennisvergroten via docentstages'

Kennisinfrastructuur

Het programmateam is actief in het zoeken naar nieuwe opleidingsvarianten, maar ook naar de inbedding van MFL in het onderwijs.

Voorbeelden?

- Middels een expertmeeting boerderijeducatie zijn er kansen voor een nieuwe opleiding Groene Onderwijsassistent, een combinatie van groen en niet-groen onderwijs. KPC verkent de kansen.
- Aequor heeft MFL nu opgenomen in het kwalificatiedossier voor het eindniveau van alle studenten dierhouderij en plantenteelt
- Ondernemers in de zorglandbouw hebben de mogelijkheid een EVC traject te volgen (ervaringscertificaat), AOC's werken hierin samen om in te spelen op de vraag naar gekwalificeerde ondernemers. De huidige ondernemers (met vaak opleidingen in andere sectoren) hoeven dan niet een volledig

'expertmeeting'
'MFL nu opgenomen in kwalificatiedossier'
'Ondernemers zorglandbouw mogelijkheid volgen EVC-traject'
'actiepunten gebaseerd op analyse'

opleidingstraject te volgen maar kunnen met een ervaringscertificaat in korte tijd de opleiding Zorg en Leefomgeving behalen.

- WUR-PPO heeft een analyse gemaakt van de ontwikkelpunten per deelsector en de specifieke actiepunten voor het onderwijs; hierop zijn de actiepunten van het programmteam gebaseerd.
- Groen Kennis Net als actuele kennisbron binnen het onderwijs.

Nieuwe opleidingen

- Multifunctionele Landbouw betekent ook een verbreding van de arbeidsmarkt, met nieuwe opleidingen worden de juiste mensen hiervoor geschoold.
- Een nieuwe opleiding is gestart gericht op de arbeidsbehoefte van zorgboerderijen. 7 AOC's werken samen om een landelijk dekkend netwerk van opleidingen te verzorgen.
- Per september 2010 is dit aanbod actief in samenwerking met opleidingen in de zorg waardoor bestaande kennis efficiënt en effectief benut wordt.
- Nu al volgen meer dan 200 studenten deze opleiding, verspreid over geheel Nederland.

- Mogelijkheid van een nieuwe opleiding Groene Onderwijs Assistentis in onderzoek
- Een project is in aanvraag om jongeren die bij een zorgboerderij weer balans hebben gevonden naar een diploma te leiden.
- CAH Almere heeft een nieuwe opleiding Natuur, Economie en Leefomgeving waar studenten leren om nieuwe verbindingen (bijvoorbeeld stadslandbouw) te maken met een gezonde bedrijfseconomische opzet.

'verbreding van de arbeidsmarkt'
'bestaande kennis efficiënt en effectief benutten'
'200 studenten volgen nieuwe opleiding'

Regionale verbinding

Het programmteam werkt bewust aan een verbinding van het onderwijs met regionale activiteiten; soms in samenwerking met andere programmteams.

- Studenten van AOC Friesland, Friesland College en Van Hall Larenstein ondersteunen 20 MFL ondernemers in een regionale samenwerking op het gebied van recreatie. Organiseren van evenementen, ontwikkeling terpenoerisme, maken websites, etc. En dit alles vanuit een authentieke leeromgeving: Túnmanswente, een leerwerkbedrijf voor studenten (B&B, theetuin, toeristisch informatiepunt, streekproductenwinkel). Dertig studenten zijn betrokken.
- AOC Friesland, Van Hall Larenstein en PTC+ ontwikkelen samen het kenniscentrum Verbrede Landbouw voor Friesland. Met steun van de provincie worden individuele ondernemers begeleid bij vragen

op het gebied van MFL. Het kenniscentrum werkt samen met de Werkplaats in NO Fryslân.

- Dertig ondernemers hebben tot op heden gebruik gemaakt van het kenniscentrum, 15 studenten zijn betrokken.
- AOC De Groene Welle ontwikkelt in Hardenberg leerwerkplaats De Zwiesenberg: kinderboerderij, camping, zorghotel. Studenten zijn betrokken bij de uitvoering van activiteiten.

Túnmanswente

Lesmaterialen ontwikkelen en lopende activiteiten

Binnen het MBO en HBO wordt op het gebied van MFL momenteel veel ontwikkeld, het programmteam bemoeit zich daar nadrukkelijk mee. Er is teveel om volledig te zijn. Hieronder een aantal voorbeelden:

- Helicon Opleidingen ontwikkelt een compleet lespakket MFL voor het MBO, dit wordt landelijk uitgerold. De nadruk ligt op een goed inzicht in de sector en de competenties van ondernemers.
- Voor het HBO worden concrete casussen beschreven vanuit marktonderzoek van Motivaction voor toepassing binnen marketingonderwijs. Een jaarlijks bereik van zeker 250 studenten!
- In een Kigo project werken 7 AOC's samen om ondermeer lesmateriaal te ontwikkelen voor de opleiding Zorg en Leefomgeving, gericht op de zorglandbouw. Momenteel volgen meer dan 200 studenten deze opleiding, verspreid over geheel Nederland.
- AOC Groene Welle ontwikkelt boerderij- en kinderboerderijeducatieprogramma's en verzorgt deze met inzet van eigen studenten op het lokale NME centrum
- Door de KPC groep is materiaal ontwikkeld om 'hulptuinders' op een zorgboerderij te certificeren. Dit certificaat is mede mogelijk gemaakt door Aequor.
- Voor individueel gebruik en voor gebruik in lessituaties is het onderwijsarrangement

'Lespakketten ontwikkeld voor MBO'
'HBO studenten krijgen colleges over MFL'

'samenwerken'
'Túnmanswente, een leerwerkbedrijf voor studenten'
'Ontwikkelen Kenniscentrum Verbrede Landbouw in Friesland'

'Kansenscanner Multifunctionele Landbouw' ontwikkeld voor studenten. Deze is te vinden op <http://maken.wikiwijs.nl/26773>

- Op MBO Helicon Den Bosch hebben 40 3e jaars studenten Veehouderij een jaar lang elke dinsdag les in duurzame landbouw en ondernemerschap. Multifunctionele landbouw is een thema binnen dit project. Daarbij wordt gewerkt met het Agrarisch Kansenspel en de Ondernemersscan.
- Bij CAH Dronten krijgen alle tweede jaars studenten plantenteelt en veehouderij een cursus Multifunctionele Landbouw.
- De studierichting Stad en streekontwikkeling van Hogeschool HAS Den Bosch

richt zich o.a. op het ondernemerschap in de groene ruimte, waar landbouw en multifunctionele landbouw een grote rol speelt. Jaarlijks worden ruim 100 studenten in hun studieprogramma veelvuldig geconfronteerd met multifunctionele landbouw.

- Op Hogeschool HAS Den Bosch worden standaard hoorcolleges gegeven aan alle tweedejaars studenten Agribusiness & Food en Dier- en Veehouderij (150 studenten).
- Er is teveel om een totaal overzicht te kunnen geven, ook bij Van Hall Larenstein en INHolland is MFL een belangrijk onderdeel van de studie.

'Cursus voor jonge ondernemers die door willen ontwikkelen in ondernemerschap'
'Cursus zorglandbouw'

Cursussen voor ondernemers

Het programmateam sluit aan bij activiteiten die reeds plaatsvinden, bijvoorbeeld workshops verzorgd door de Taskforce, Waardewerken, etc. Er zijn veel mogelijkheden, een paar voorbeelden:

- In samenwerking met de NAJK en de Taskforce wordt een cursus ontwikkeld voor jonge ondernemers die zich willen ontwikkelen in het ondernemerschap. MFL

maakt daarvan deel uit.

- Hogeschool HAS Den Bosch heeft een cursus ontwikkeld voor de zorglandbouw. 18 Deelnemers volgden de eerste cursus, de tweede cursus is al weer opgestart, ook weer met 18 deelnemers.
- Volop cursussen door geheel Nederland op het gebied van kinderopvang, hygiëncode, klantvriendelijkheid.

Studenten inzetten in onderzoeksprojecten

Naast eerder genoemde voorbeeld Kenniscentrum Verbrede Landbouw doen studenten in met name het HBO ook veel onderzoek op het gebied van MFL in het kader van stages, afstudeeropdrachten:

- Studenten kiezen meer en meer voor MFL onderwerpen als ze vrije keuze hebben. Bij CAH Dronten hebben in een jaar tijd meer dan 20 studenten plannen gemaakt waarin MFL een belangrijke rol speelt. Voorbeelden: stadslandbouw in Almere, recreatie op een melkveehouderijbedrijf, kansen om te ondernemen met natuur. Studenten kiezen deze onderwerpen vrijwillig.
- Ook studenten bij Van Hall Larenstein, INHolland en Hogeschool HAS Den Bosch kiezen voor MFL als studieopdracht.
- Op MBO Helicon Den Bosch hebben 40 3e jaar Veehouderij een jaar lang elke dinsdag les in duurzame landbouw en ondernemerschap. Multifunctionele landbouw wordt een thema binnen dit project. Daarbij wordt gewerkt met het Agrarisch Kansenspel en de Ondernemersscan.
- Tijdens de internationale Kempencferentie, gehouden in november 2010, zijn via Hogeschool HAS Den Bosch 20 studenten ingezet voor verslaglegging. Zij namen deel aan de workshops en excursies en zorgden voor snelle berichtgeving; artikeltjes op internet en zonden tweets de wereld in.

Cursisten 'Professioneel ondernemen in landbouw & zorg'

'Studenten kiezen meer en meer voor MFL onderwerpen al ze vrije keuze hebben'

Groene Kennis Coöperatie

Programmteam
Multifunctionele Landbouw